

Yahudi Mistisizmi:
Sadece Başka Bir Kült mü?
Rabbi Dr. J. Immanuel Schochet

“Mistisizm” kelimesi bile gizem yaratır. İnsanda hem huşu hem de beklenti doğurur: insanın normalde ulaşamadığı derinliklerin farkında olmanın getirdiği tanımlanamaz bir ürperti ve korku; aynı zamanda merak uyandıran ve kafa karıştıran sırları keşfetme beklentisi.

İnsan, “rasyonel varlık” olarak tanımlanır. Rasyonel olmak, düşünmek demektir; düşünmek ise sorgulamak ve aramak demektir. Arayışımız, kim olduğumuzla ilgili temel soruları kapsar—nereden geldiğimiz, nereye gittiğimiz; hayatın anlamı ve varoluşun amacı.

Çoğu zaman arayışımızın bir kesinliğe kavuşması için hızlı cevaplara sarılırız. Fakat bu kesinlikler tekrar tekrar sarsılır. Bazıları bu sarsıntıdan kaçmak için şüphelerini inkâr eder. Kendilerini sosyal ve mesleki hedeflere gömerler. Yine de kendiliğinden beliren düşünme anları geri döner. Burada-ve-şimdi’yi aşan sorular zihinlerimize yeniden ve yeniden dayatılır.

Zaman zaman bu aşkınlıktan bir parıltı yakalarız. Bu parıltı bir tefekkür hâlinde gelebilir. Derin bir şekilde dokunan bir deneyimden gelebilir: mükemmel bir sevgi anından, doğanın büyüklüğü karşısında duyulan hayretten, müzik ya da şiirle yaşanan vecd hâlinde ya da benliğimizin merkezine işleyen diğer birçok deneyimden.

Bu tür anlar “mistik deneyimler” dediğimiz şeyin bir parçasıdır. Bunlar sadece ezoterik ilimlere inisiye olmuş dar bir çevreye özgü değildir; dünyadan elini çekmiş kişilere de özgü değildir. Geniş anlamıyla mistik deneyim, insan deneyiminin doğal bir parçasıdır. Her insanda vardır; ırk veya inanç ayrımı olmaksızın. Bazılarında daha güçlü, bazılarında daha zayıf—ama evrenseldir.

Mistisizmin bu evrenselliği hem etkileyici hem problemli bir durumdur. Mistisizmi, teoloji, felsefe ve psikoloji alanlarının uzmanları tarafından analiz edilen, sınıflanan ve incelenen akademik bir araştırma konusu hâline getirmiştir. Çünkü mistisizmin ayırt edici özelliği sadece mistik deneyimin yoğunluğu değil, daha da önemlisi, bu deneyimin etkileridir.

Gerçek bir deneyimden insana daha yakın hiçbir şey yoktur. Ne kadar güçlü ise kişi için o kadar gerçektir. Bu nedenle deneyimlerin insanı felsefi bakış açısını ve yargılarını etkileyen sonuçlara yönlendirmesi doğaldır.

Elbette bu sonuçlar, deneyimin kendisine, yoğunluğuna ve bireyin onu ne kadar ilgili bulduğuna göredir. Aynı zamanda bireyin zihni ve duygusal yapısına bağlıdır. Başka bir deyişle bu sonuçlar oldukça öznel olabilir. Birbirinden çok farklı olabilir veya birbirleriyle çelişebilirler. Kişisel geçmişten, önceki eğilimlerden ve zihinsel-psikolojik koşullanmadan etkilenirler.

Mistik deneyim

Bu konu bizi temel sorumuza getirir: Bir deneyim ne kadar gerçektir, ne kadar otantiktir? “Titreşimler” gerçekten güvenilir midir ve bu titreşimlerden çıkarılan sonuçlar ne kadar geçerlidir? Gerçek olan ile sahte olan, güvenilir olan ile aldatıcı olan, hakiki olan ile hayal edilen, geçerli olan ile sadece geçerli gibi görünen arasındaki çizgiyi nasıl ve nerede belirleyebiliriz?

Tanınmış filozof ve psikolog William James, mistik deneyimin dört ayırt edici özelliğini şöyle özetlemiştir:

(a) **İfade edilemezlik:** Mistik deneyim dile getirilmeye direnç gösterir. İçeriği, kelimelerle tam olarak aktarılabilecek türden değildir. Bu tür deneyimlerin niteliği, ancak doğrudan yaşanarak kavranabilir; çünkü mistik hâller, zihinsel durumdan çok duygusal bir hâl niteliği taşır.

(b) **Noetik nitelik:** Mistik deneyim özneye bir “bilgi durumu” olarak görünür; söylemsel zekânın ulaşamadığı hakikatlerin derinliklerine açılan bir içgörü gibi hissedilir. Bu bir aydınlanmadır; hatta bir “vahiy” gibidir—anlam ve önemle doludur, fakat yine de tam olarak dile getirilemez.

(c) **Geçicilik:** Bu tür deneyimler uzun süre devam ettirilemez.

(d) **Pasiflik:** Mistik deneyim özneyi âdeta “yakalar”; sanki onu aşan, onun kontrolü dışındaki bir güç tarafından tutulmuş gibidir. İrade sanki askıya alınmıştır. Elbette, meditasyon gibi dikkat yoğunlaştırma teknikleriyle, bedensel uygulamalarla (örneğin yoga), hatta alkol ve uyuşturucu gibi maddelerle mistik bilinç hâlleri harekete geçirilebilir. Doğanın belirli yönleri de mistik duygulanımları tetikleyebilir. Ancak “olay” gerçekten yaşandığı anda, yani deneyimin içeriği ortaya çıktığında, özne fiilî olarak pasif hâle gelir.

Mistik deneyimin en güçlü yanı, insanın her şeyin anlamla dolu olduğunu doğuştan hissetmesidir. Kişi, henüz kavrayamadığı “hakikatlerle” çevrelendiğini hisseder; bu hakikatler tarif edilemez bir huşu uyandırır. Bu sırada kişi kozmik bir bilinçle dolar; evrenin yaşamına ve düzenine dair bir bilinç hâlini yaşar. Yeni bir varoluş düzlemine yükseldiğini düşündüren entelektüel bir aydınlanma hisseder. Ahlakî bir yücelme vardır; tarif edilemez bir coşku vardır; ahlaki duyarlılık belirgin biçimde artar—ki bu artış, zihinsel keskinleşmeden daha çarpıcı ve daha önemlidir.

Ayrıca, mistik hâller geliştikçe ve olgunlaştıkça, onları yaşayan kişiler için genellikle kesin bir otorite niteliği taşır; kişi “oraya gitmiştir” ve artık “bilir”.

İşte mistisizmin hem cazibesi hem de problemi buradadır: Mistik deneyimlerin güzelliği ve aynı zamanda temel zayıflığı burada yatar.

İkilem: Muhafazakârlık mı, anarşi mi?

Birçok gözlemci, mistisizmin insanı birbirinden tamamen farklı yönlere sürükleyebildiğini çoktan fark etmiştir: Kimi zaman muhafazakârlığa, kimi zaman devrime; kimi zaman daha güçlü ve derin bağlılıklara, kimi zaman da anarşiye ve nihilizme.

Bazıları için mistik deneyim, benliğin yeniden keşfidir; kişisel, toplumsal veya dinî kimliklerini daha derin bir anlam ve yeni boyutlarla güçlendiren bir iç yeniden keşif. Diğerleri için ise mistik deneyim, felsefî veya dinî sistemlerinin köklü bir yeniden yorumuna dönüşür; çoğu zaman geleneklerinin dışsal biçimlerini alegorik bir ruhsallaştırmaya dönüştürür. Birçokları için ise mistisizm, kendini merkeze alan, kuralları aşan bir antinomianizm için bilinçli ya da bilinçsiz bir mazeret hâline gelir; burada deneyimin kendisi, kişisel “turn-on”, kişisel haz ve yükseliş hâli, ölçü ve nihai hedef olur. Bu kişiler için deneyimin dışsal bir sezgi parıltısından mı geldiği, yoksa oto-suggesyon, meditasyon veya uyuşturucularla içeriden mi indüklendiği önemli değildir.

Doğu ve Batı’da, Yahudi geleneği içinde ve dışında mistiklerin ve mistik okulların tarihsel incelemesi bu eğilimlere kolaylıkla kanıt gösterir.

Bazı büyük ruhlar, içgörülerıyla öylesine sarhoş olmuşlardır ki, bu hâl onları benlikten vazgeçmeye kadar götürmüştür. Ego arayışlarını terk ederek, kendilerini her yerde hazır olan İlâhî Gerçekliğin nihai hakikatinde eritmişler ve böylece Tanrı’nın İradesi’nin bir aracı hâline gelmişlerdir.

Buna karşılık, kendilerini değişmiş bilinç hâllerine sürüklemek için sarhoş eden, ortaya çıkan yanılsamaları her türlü aşırılığı meşrulaştırmak için kullanan hareketler ve kişiler de vardır.

Bu karşıtlık mistisizmin özünde yansır. Çünkü mistisizm, doğası gereği monist ve panteisttir. Ancak panteizmin iki türü vardır:

(a) **Fizyomonistik panteizm:** Dünyayı, fiziksel alanı ve “burada ve şimdi”yi tek gerçeklik olarak gören anlayıştır. Bu bakışta “ben, insan, dünya, doğa” bütünüyle merkezdir ve gerçekte bütünü oluşturur. Bu nedenle iyi ve kötü mutlak anlamda ayırt edilemez; bakış açısına göre değişir.

(b) **Teomonistik panteizm:** Yalnızca Tanrı’yı nihai gerçeklik olarak kabul eder; “O’ndan başka hiçbir şey yoktur.” “Ben, insan, dünya, doğa” kendi başlarına gerçeklik taşımazlar; yalnızca Yaratıcı’nın İradesi sayesinde var olurlar. Bu yaklaşım yalnızca panteizm değildir; panenteizmdir: Tanrı her şeydedir; her şey Tanrı’dadır; Tanrı her şeydir. Dünya O’nu içinde tutan bir yer değildir; tam tersine Tanrı dünyayı içerir. Bu nedenle O’nun İradesi, doğru–yanlış ve iyi–kötü için ölçüttür. Mutlak değerler vardır.

Buradan temel sorumuza döneriz: Otantiklik ile öz-aldatma arasında çizgiyi nasıl belirleriz? Bize yol gösterecek nesnel standartlar var mıdır, yoksa öznel duyguların ve görelî içgörülerin karmaşık ormanında kendi yolumuzu kendimiz mi buluruz? Mistik okullar sadece farklı akımlar veya kült biçimleri midir—bazıları toplumsal ve felsefî normlara uygun oldukları için kabul edilirken, diğerleri bu normlara aykırı oldukları için reddedilen?

Yahudi mistisizmi için soru şudur: O da sadece başka bir okul mudur, mistisizmin geniş spektrumunda yalnızca bir başka yüz müdür? Farkı sadece dinî etiketi midir, yoksa içerik olarak diğerlerinden farklı bir niteliğe mi sahiptir?

Bu soruları cevaplamadan önce, özellikle günümüzdeki olumsuz çağrışımla, “kült” terimini tanımlamalıyız: “Bir kişiye veya bir ibadet ya da ritüel sistemine abartılı, aşırı ve gelip geçici bağlılık.”

Bir kült nedir?

“Kült”ü, temelsiz bir bağlılığa dayanan her türlü inanç veya iman biçimi olarak tanımlardım: “kör inanç”, “kör iman sıçrayışı.” Elbette inanan kişi tamamen samimi olabilir. Savunulan doktrinler veya öğretiler son derece soylu görünebilir. Amaçlar idealist ve övgüye değer olabilir. Yine de, eğer bu bağlılık yalnızca kişisel hisler ve duygular üzerine kuruluysa, herhangi bir akılcı temeli yoksa ve inanç için geçerli nedenlerden (tarihsel veya felsefi) yoksunsa, onu “kült” olarak niteleyip reddetmekten başka seçeneğimiz kalmaz.

Bu tanım, pratik sonuçlar doğuran her tür teolojik veya felsefi sisteme uygulanır; yani, takipçilerini belirli bir yaşam tarzı ve belirli pratikleri benimsemekle yükümlü kılan her sisteme. Birinin bu kategoriye girip girmediğini belirlemek için basitçe şu soru sorulabilir: “Neden kendi inancını takip ediyor veya kabul ediyorsun?”

Eğer cevap,

(i) mantıksal açıdan az çok savunulabilir bir gerekçe içeriyorsa; ya da
(ii) savunan kişinin, kendi görüşünden farklı veya zıt bir görüşü savunmak için kendisine sunulduğunda, makul bulabileceği ya da saygı duyabileceği bir gerekçe (veya akıl yürütme biçimi) içeriyorsa,
bu kişi kendini temellendirmek için adil sayılabilecek bir gerekçe ortaya koymuş demektir.

Elbette ikinci durumda, başkasının öncüllerinden çıkan sonuçları kabul etmek zorunda değildir. Tamamen başka bir yöne gitmek için aynı derecede güçlü, hatta daha güçlü gerekçeleri olabilir; ama en azından diğer görüşü anlayabilir ve “evet, bunda bir anlam var” diyerek belirli ölçüde takdir edebilir.

Buna karşılık, eğer öncüllerin ve sonuçların apaçık yanlış ya da geçersiz olduğu gösterilebiliyorsa; akıl yürütme tutarsız ve mantıksal olarak savunulamazsa; kişi, kendi türü akıl yürütme ve kanıtı, bambaşka ya da zıt bir yaklaşımı haklı çıkarmak üzere bir başkası tarafından kullandığında kabul etmeyecekse ve sadece inatla “Sadece inan! Sadece kabul et!” diyorsa, o zaman bu kişi kendi çıkarı için hareket eden, anlamsız davranan, cehalet ve/veya saf duygusallıkla hareket eden biri olarak ortaya çıkar. O, akıl yürütmüyor, bahane üretiyordur. Hakikatin peşinde değil, kendini haklı çıkarma peşindedir. Zihinsel olarak kör, irrasyonel ve sonuçta dürüst olmayan biridir. Onun sistemi, başkalarında kınadığı en kötü sistemden daha iyi değildir.

Bu ölçüt, her şeyden önce din alanına uygulanmalıdır. Çünkü din, tanımı gereği her şeyi kapsar; bütüncül bir yapıdadır. Tanrı ve dinden söz ettiğimizde, yaşamın en önemli konusu olan nihai gerçeklikle yüzleşiriz.

Burada geçici değerlerden, anlık kazanımlardan, “ister al ister bırak” türü tekliflerden söz etmiyoruz. Bahis oynamaktan, şans denemekten de söz etmiyoruz.

İnanan biri için din her şeydir. Din, bedene karşıt olarak ruha ilişkindir. Rahatlığa karşıt olarak kurtuluşa ilişkindir. Buraya ve şimdiye karşıt olarak sonsuzluğa ilişkindir. Pragmatizm veya verimliliğe karşıt olarak mutlak gerçeğe ilişkindir.

Kullanılmış bir araba satın alırken, hatta sıradan bir eşyayı alırken bile, araştırma yapar, değerlendirir, dikkatle düşünürüz: Bu eşya, verdiğimiz paraya gerçekten değer mi? Paranın göreceli değerini biliriz ve önemli bir miktarın kaybının bile aşılmaz bir trajedi olmadığını da biliriz. Buna rağmen bu geçici malı korumak için elimizden geleni yaparız.

Tıbbi bir görüş almamız gerektiğinde — konu hayati olmasa bile — araştırır, değerlendirir, doktorun güvenilir ve vicdanlı bir otorite olduğundan emin olmaya çalışırız. Daha ciddi durumlarda, örneğin bir ameliyatta, hayatı tehdit eden bir risk olmasa bile, ikinci bir görüş almaya özellikle önem veririz; tercihen alanında uzman birinden.

Aklı başında herhangi bir insan, fiziksel sağlığını ve konforunu; dünyadaki malını, mülkünü korumak için elinden gelen çabayı gösterir — oysa bütün bunlar geçicidir, yalnızca “burada ve şimdi” ile sınırlıdır ve ancak belirli bir dereceye kadar korunabilir. Öyleyse, dinle ilgili meselelere — ruhsal esenlik, kurtuluş ve sonsuzlukla ilgili meselelere — geldiğinde ne kadar daha dikkatli, eleştirel ve araştırıcı olmamız gerekir! Bedenimiz ve paramızla ilgili konularda dinden daha titiz davranmak, en büyük saçmalaktır.

Bu, kör bağılıkların ve kör iman sıçrayışlarının saçmalığıdır; hatta deliliği ve düpedüz öz-çelişkisidir. Bu, iman değil, saf safdilliktir. Bu, “dönüşüm” değil, baştan çıkarmadır. Bu, “yeniden doğuş” değil, intihardır. Böyle bir yaklaşım, dini, en sıradan dünyevi şeylerden bile çok daha aşağı bir seviyeye indirger.

Mantıklı bir insan, yalnızca dış görünüşünün çekiciliği sebebiyle, ya da satıcının cazibesi ve sözlü vaatleri yüzünden bir şey satın almaz. Felsefi veya teolojik öncülleri, yalnızca dış çekiciliğin duygusal mıknatıslığı ve bu görüşü pazarlayanların sunduğu hayaller nedeniyle kabul etmek çok daha da az kabul edilebilir bir tutumdur.

Hepimiz Jim Jones’u ve Jonestown’ı hatırlıyoruz. Çeşitli guru ve evangelistlerin etrafında oluşan diğer kültlere kapılan gençlerin (ve yaşlıların) dehşet dolu hikâyelerini biliyoruz. Sorun şudur: Çoğu insan bu tür kültürlerin zararını ve saçmalığını fark eder, çünkü bunlar alışılmış normlarımızdan çok farklıdır; ama kendilerine şu soruyu sormayı başaramazlar: Acaba bunlar, ilke bakımından gerçekten farklı mı? Kendi yaklaşımlarımız öz itibarıyla gerçekten başka mı? Biz de duygusal mıknatıslar, dünyanın ve toplumun cazibeleri, yalnızca içinde bulunduğumuz zaman ve mekâna göre anlamlı ve faydalı olan değerler ve pratikler tarafından baştan çıkarılıp beyinlerimiz yıkanıyor olabilir mi?

Bu durum, Tanrı'ya ve dine yaklaşımımıza genel olarak ve kişisel pratiklerimize özel olarak aynen uygulanır. Birçok kişi, dini veya etik ilke ve uygulamalarını kendi beğenilerine ve kaprislerine uydurmaya çalışır; oysa yapması gereken, kendi beğeni ve kaprislerini dininin nihai buyruklarına ve uygulamalarına uydurmaktır.

“Kült”ün bu tanım ve tasvirinin mükemmel bir örneği, son derece tuhaf bir kaynaktan görülebilir. California'daki kötü şöhretli Manson “family” cinayet davasında, sanıklardan biri hüküm verilmeden önce jüriye şöyle hitap etti: “Yaptığım şey kalpten geldi, sevgiden geldi. Kalpten gelen ve sevgiden akan hiçbir şey kötü olamaz. Benim hakkımda yargıya varamazsınız...!”

İşte bu duygusallık, bu kalp merkezlik, bu benlik saplantısı bir kültürün nihai işaretidir; en kaba putperestliğin ayırt edici işaretidir: benliğe tapınma. Gerçek din şu soruyla ilgilenir: “Tanrı insandan ne talep eder?” Sahte din, bir kültür ise şu soruyla ilgilenir: “İnsan, Tanrı'dan ne bekler?”

Yahudi mistisizminin eşsizliği

Artık önceki sorulara geri dönebiliriz.

Sınır, dürüst, nesnel ve eleştirel bir öz-değerlendirme bağlamında çizilebilir ve çizilmelidir. Sınır, sonuçların ne olacağına bakılmaksızın hakikatin açık ve doğrudan aranması bağlamında çizilebilir ve çizilmelidir; ön yargı olmadan, kişisel eğilim olmadan, başkalarının ne düşüneceğini ya da ne söyleyeceğini hesaba katmadan. Gerçek ve gerçeklik hakkında genel olarak kullandığımız ölçütlerden başka bir şeye ihtiyaç yoktur; aynı ölçütler — tarihsel veya felsefi — bundan fazlası değil.

İşte bu noktada Yahudi mistisizmi diğer tüm mistisizm biçimlerinden veya okullarından kökten ayrılır.

Yahudilik, Tora'nın **İsrail**'e verildiği Sinay'daki halka açık Vahiy'e dayanır. Sinay'daki tarihsel olay, Tora'nın İlahi kaynağını ve niteliğini doğrular; Tora ise bundan sonra ileri sürülecek her mistik iddia veya öğretiyi için tek ölçüt olarak işlev görür.

Gerçek Yahudi mistisizmi Tora'nın ayrılmaz bir parçasıdır ve Tora hangi mistisizmin gerçek Yahudi mistisizmi olduğunu belirler.

Yahudi mistisizmi için genel terim **Kabala**dır. **Kabala**, gelenek demektir. Kabala, kişisel içgörülerin bir bileşimi değildir. Çeşitli bilge ve ermişlerin, kendi mistik deneyimlerine ya da vizyonlarına dayanarak hayatın anlamı veya nihai değerlere ilişkin söylediklerinin bir derlemesi değildir. Boşlukta doğmuş bir sistem de değildir.

Kabala ve onun öğretileri — **Halakhadan** daha az olmayan bir şekilde — Tora'nın ayrılmaz bir parçasıdır. Kökleri Sinay'ın tarihsel temeline uzanır; **Moşe kibel Tora miSinay u'mesarah...** (“Moşe, Sinay'dan Tora'yı aldı ve onu aktardı...”) geleneğinin bir parçasıdır.

Elbette Kabala'ya ait çeşitli eserlerde mistik deneyimlere, vizyonlara, doğaüstü olaylara — ve mistisizmle ilişkilendirdiğimiz benzeri şeylere — dair anlatımlar bulunabilir. Bunlar vardır, fakat Kabala'nın özü değildir; hatta önemli bir kısmı bile değildir. En fazla, bir mistiğin yaşamına eşlik edebilecek etkiler veya olası etkiler olarak görülebilirler. Gerçek bir mistik ise, bunları manipüle etmeye çalışmaz ve Yaradan'ın kurduğu doğal düzene müdahale etmekten kaçınır.

Gerçek mistik bilgi ve kavrayış arar. “Atanın Tanrı'ını bil” emrini yerine getirmek ister. “Bugün bileceksin ve yüreğinde kavrayacaksın ki, Olan-Ebedî olan **Tanrı**, yukarılarda göklerde ve aşağıda yeryüzünde O'dur — başka yoktur” buyruğunu gerçekleştirmek ister. Bunu yalnızca zihinsel bir doğrulama olarak değil; kapasitesinin sınırları içinde, mümkün olduğunca derin bir biçimde, Tanrı'nın gerçek anlamda her yerde hazır oluşunu yaşayarak ve anlayarak kavramak ister.

Kabala'nın Gerçekliği

Kabala, teolojinin en geniş anlamıyla ilgilidir; bunun içine varlık öğretisi, yaratılış doktrini ve kozmoloji de dahildir. Kabala, insan sezgisine dayanan spekülâtif bir felsefe ya da insan akıl yürütmesinden türetilmiş teoriler değildir. O, ilahi şekilde açığa çıkarılmış hakikatlerin öncüllerine dayanan, İlâhi gerçekliği ve **Tanrı** ile Yaratılışı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmadır.

Kabala, insanı aklın olağan sınırlarının ötesine taşır. Tora'nın dışsal, zahiri (exoteric) kısmının ötesine geçer ve sıradan varoluşun üstüne yükselir. Yaşamın, yaratılışın, ruhun ve göksel âlemlerin sonsuz sır katmanlarından pek çoğunu açığa çıkarır. Tora'nın “giysilerinin” ve “bedenin” ötesine nüfuz eder. Kabala, Tora'nın özüdür, ruhudur; İlâhi gerçekliğin nihai tezahürüdür. Tora'nın ve **mitsvotun** içsel anlamını, etkilerini ve amacını açığa çıkarır. Kabala'nın yaydığı ışık, insanın ruhunu ateşe verir; kişiyi daha derin ve daha yüce bir gerçekliğin farkındalığıyla yakar. Onun çalışılması ve içgörülmesi, başlı başına mistik deneyimlerdir.

Kabala bütün bunlardır — fakat daima ve yalnızca **Tora'nın bağlamı içinde**. Nasıl ki bir beden ruh olmadan işleyemezse, ruh da bedensiz etkisizdir. Tora'nın ruhu (yani **nistar**, Tora'nın ezoterik kısmı), Tora'nın bedeni olan (**nigleh**, yani zahiri kısım; **Halakha** ve Tora'nın emrettiği uygulamalar) olmadan ayrılamaz. Kabala, manevi veya felsefî sembolizme indirgenip **mitsva** uygulamalarından koparıldığında, boş bir kabuk hâline gelir; değersiz, anlamsız bir karışıklıktan başka bir şey olmaz.

Yahudi mistisizmini tüm diğer mistisizm türlerinden ayıran ilk ve en temel fark budur. Bu yüzden Yahudi mistisizmi hiçbir zaman bir “kült” kategorisine düşmez.

Yahudiliğin dışındaki büyük mistikler ve filozoflar — hem Doğu'da hem Batı'da — dürüst ve samimi bilgelerdir. Gerçekliği aramışlardır. Önceden kurguladıkları düşünceleri doğrulamak için değil, gerçekten hakikati bulmak için soru sormuşlardır. Ego tatmini peşinde koşmamışlardır. Pek çoğu hayal gücünü etkileyen ve insan ruhunu harekete geçiren derin teoriler ve içgörüler keşfetmiş ve geliştirmiştir. Bazıları nihai gerçekliğe kısa bakışlar elde etmiştir. Ancak bütün bunlara rağmen, sonuçta boşluk içinde, insan sınırlarıyla kısıtlanmış bir alanda çalışmışlardır.

İnsanın sonsuz olmayan, yanılabilir yapısı sebebiyle, onlar ancak insan aklının kendi başına ulaşabileceği yere kadar ilerleyebilmişlerdir. Dolayısıyla onların içgörülerini ya da bulguları ya tamamen insan tarafından doğrulanabilir (yani mantıksal olarak apaçık olan doğrular veya totolojiler) ya da spekülasyonel doğrulardır; en fazla bir olasılık barındırırlar, fakat asla kesinlik garantisi taşımazlar.

Kabala ise, Tora'nın açığa çıkarılmış hakikati üzerine inşa edilir. Onun spekülasyonel teorilerinin ve öznel deneyimlerinin geçerliliğinin, ancak bu hakikat temelinde sınanıp doğrulandığında bir değeri olabilir. Kabala'nın hem sahip olduğu hem de sürekli kullandığı objektif ölçütler vardır; bu sayede öğretileri **Halakha** ile tutarlı ve onun kadar güvenilir olmaya devam eder.

Sonuç

Bu noktada şunu açıkça fark etmeliyiz: Yahudi mistisizmi — yani **Kabala** ve **Hasidut** — sadece meşru ve saygın bir unsur ya da otantik Yahudiliğin, yani Tora'nın, bir boyutu değildir.

Tora bir organizmadır; her parçasının diğer bütün parçalarla derinden ve ayrılmaz biçimde bağlı olduğu, örülmüş olduğu bir bütündür. Her şeyin her şeye bağlı olduğu, karşılıklı bağımlılık içinde işlediği bir yapıdır. Tora, evrenin organizmasıyla genel anlamda, insanın organizmasıyla ise özellikle tam bir paralellik, etkileşim ve karşılıklı yansımalar içindedir. Hiçbir parça veya unsur, bu bütünlükten koparılarak tek başına ele alınamaz.

Bu nedenle, Tora'nın “beden” kısmını — **Halakha**, yani mitsvalar ve Tora'nın pratik emirleri — çalışmak ve uygulamak her birimizin görevi olduğu gibi; Tora'nın “ruhu”nu, yani içsel boyutunu, meyvelerini ve mistik yorumunu çalışmak ve bu boyuttan ilham almak da her birimiz için zorunlu ve hayati önemdedir.

Elbette hepimiz doğal kapasitemizle sınırlıyız. İlahi sonsuzluk içindeki Tora'nın bütünü kimse kuşatamaz. Ancak herkes kendi potansiyelini gerçekleştirebilir ve gerçekleştirmelidir; herkes kendi yeteneklerinin izin verdiği son noktaya kadar ulaşabilir ve ulaşmalıdır.

Aslında günümüzde, tarihte hiç olmadığı kadar, Tora'nın mistik boyutunun ışığına ve ilhamına acil şekilde ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç, **Baal Şem Tov** ve **Hasidut**'un büyük vizyonunu ve katkısını oluşturmaktadır. Bu ihtiyaç, bugünkü toplantımızın ve “Yahudi Mistisizmi Sempozyumu”nun tüm etkinliklerinin de amacıdır.

Bu etkinlikler, yalnızca zihinsel uyarım veya akademik bilgi için hazırlanan bir konferans dizisi olarak tasarlanmadı. Eğer pratik sonuçlara yol açmayacaksa, pratik yaşamı etkilemeyecek ve ruhsal-ahlaki bilinci yükseltmeyecekse, o zaman bu çalışmalar büyük ölçüde boşa zaman kaybı olurdu.

Tüm bunların amacı, en küçük bir düzeyde bile olsa, Nihai Öz'e bağlanmaktır. Çünkü öz bölünemezdir. Nitekim **Baal Şem Tov** şöyle öğretmiştir: “Özün bir parçasını bile kavradığında, onun tamamını tutmuş olursun!”

Annopol’lü **Rabbi Zusya**, Hasidizmin büyük ustalarından biri, şöyle demiştir:
“Günüm geldiğinde ve Yüce Göksel Yargı Tahtı’nın önünde durduğumda bana şöyle sorulacak:

‘Zusya! Neden ata-babalar — **Avraam, Yitshak ve Yaakov** — kadar iyi ve büyük olmadın?’

“Fakat bu sorudan korkmayacağım. Çok basit bir şekilde cevap vereceğim:
‘Ben nasıl onlarla karşılaştırılabilirim? Ben özel nitelikleri olmayan basit bir insanım. Ata-babalar kutsal insanlardı; melekler gibiydiler ve yüce ruhlarla donatılmışlardı. Hiçbir şekilde bir karşılaştırma yapılamaz. Bu soru bütünüyle adaletsizdir!’

“Aynı cevap, geçmişin ya da yakın zamanların kutsal insanlarıyla yapılacak her karşılaştırma için de geçerlidir. Bu tür sorulardan korkmam. Ancak bir şey var ki ondan çok korkarım ve hiçbir bahanem yoktur: Bana şu soru sorulduğunda:
‘Zusya, neden Zusya olmadın?’”

Bizden ne yüksek göklere çıkmamız isteniyor, ne de engin denizleri aşmamız. Bizden olduğumuz şeyin dışında bir şeye dönüşmemiz istenmiyor. Bizden istenen tek şey, kendimiz olmamızdır: Kendimize sadık olmak; kendi gerçek doğamızı, kendi yeteneklerimizi, yaşam içindeki bireysel görevimizi gerçekleştirmek.

Mesele tam olarak budur; gerisi ise yorumdan ibarettir.

Şimdi öyleyse ilerleyelim ve şu amaçla çalışalım:

“Anlamak ve kavramak, fark etmek, öğrenmek ve öğretmek, gözlemlemek, uygulamak ve yerine getirmek — **Tanrı**’ın Tora’sının bütün öğretilerini sevgiyle.”

Temenni

Kabala’ya giriş konusunda bir başlangıç kaynağı oluşturmak amacıyla bu küçük çeviriye yazmaya giriştim. Bu konu, bilgelik arayana yol gösterebilir. Bu küçük çalışma zihinlere berraklık sağlasın ve kimse elinden düşürmek istemesin. G.D. Kasım, 2025